

Grovæder har kurs mod danske farvande

Af: Jens Ejsing

En lille og gennemsigtig gople fra Nordamerika er fundet i bl.a. Kattegat. Fundet vækker bekymringer. Goplen har tidligere vendt op og ned på økosystemerne i Sortehavet og Det Kaspiske Hav.

Den har erobret Sortehavet, den har gjort det samme i Det Kaspiske Hav, og nu forsøger den at indtage Kattegat og Østersøen. Svenske havbiologer har i Kattegat ud for Bohuslän og i den sydlige del af Østersøen opdaget en lille, gennemsigtig ribbegople, der trods sit tilforladelige ydre er et effektivt og frygtet rovdyr.

Den hænger oprindeligt ud i havet ud for den nordamerikanske østkyst, men med ballastvand fra skibe har den fundet vej til Europa og Asien, og engang i 1980'erne nåede den Sortehavet. I de fremmede farvande havde den ingen naturlige fjender, og da den samtidig kan æde op til 15 gange sin egen kropsvægt og producere tusindvis af æg om dagen, kunne den i løbet af få år underlægge sig Sortehavet. Sværme af ribbegopler hærgede. I sommeren 1989 var der så mange som 800 millioner ton gopler løs i Sortehavet, og de gjorde drøje indhug i fiskebestandene. Goplerne æder nemlig såvel fiskeæg som fiskelarver og småfisk. Deres hærgen var så voldsom, at de lokale fiskeres landinger faldt fra 700.000 ton om året til 100.000 ton om året.

Men den blev stoppet. Af en anden og større gople, der lever af at spise den. Den kom til Sortehavet med ballastvand omkring 1997, og allerede i 2001 havde den nærmest støvsuget Sortehavet for den lille dræbergople.

Fiskeriet ramt

I Det Kaspiske Hav er historien næsten den samme. Goplen kom dertil omkring 1999, og i dag er den så udbredt, at der i dens højsæson kan være op til 2.000 individer pr. kvadratkilometer. Konsekvenserne er store. Goplen har ingen fjender og vender op og ned på det lokale økosystem. Også fiskeriet bliver ramt. Således har den ifølge skøn indtil videre kostet Iran over 700 millioner kroner i tabte indtægter. Landene omkring Det Kaspiske Hav overvejer fortsat, hvordan de skal bekæmpe dræbergoplen.

Goplens ankomst i Norden er formentlig også sket med ballastvand, og den har skabt stor bekymring i såvel Sverige som Norge. Herhjemme advarer Ole Secher Tendal fra Zoologisk Museum dog Danmark mod at gå i panik over, at et slimet, grovædende kræ på nogle få centimeter måske gør krav på opholdstilladelse. »Allerførst må vi se, om den overhovedet kan forplante sig her og dermed etablere sig,« siger han om goplen, der bliver kaldt *Mnemiopsis leidyi* på latin.

Ole Secher Tendal forklarer, at den gople, der gjorde kål på dræbergoplen i Sortehavet, har en slægtning i de nordiske farvande. Den lever af at spise en slægtning til netop *Mnemiopsis leidyi*. Derfor vil den formentlig også være i stand til at fortære *Mnemiopsis leidyi*. Altså kan den nordamerikanske dræbergople ikke regne med, at den kan komme til Kattegat og Østersøen uden at blive mødt af fjender. »Men vi er nødt at holde øje med udviklingen. Hvis vi først får sådan en art ind, og den etablerer sig, så er den svær at komme af med igen,« siger Ole Secher Tendal.

Fakta

Mnemiopsis leidyi kan blive op til ti cm lang. Den kommer oprindeligt fra Nordamerikas kyster. Den brænder ikke. Den reproducerer sig selv (hermafrodit). Den har uden for Nordamerika udviklet sig til en såkaldt invasiv art. Altså en art, der finder vej fra et miljø til et andet. Den slår sig ned og konkurrerer om føde eller levesteder med oprindelige arter. Ofte finder den vej med menneskers hjælp. F.eks. i skibes ballast. Invasive arter bliver betragtet som en alvorlig trussel mod verdens natur.